

SỰ PHÁT TRIỂN CỦA QUAN HỆ GIỮA VIỆT NAM VÀ CÁC NƯỚC MỸ LATINH

★ TS NGUYỄN THỊ THANH VÂN

*Viện Chính trị và Quan hệ quốc tế,
Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh*

- **Tóm tắt:** Quan hệ giữa Việt Nam và các nước Mỹ Latinh đã trải qua chặng đường dài phát triển, từ những mối liên hệ đoàn kết trong quá khứ đến hợp tác toàn diện ngày nay. Trong bối cảnh quốc tế biến động, Việt Nam kiên định thực hiện đường lối đối ngoại độc lập, tự chủ, đa phương hóa, đa dạng hóa, coi trọng việc là bạn, là đối tác tin cậy với tất cả các nước, bao gồm các quốc gia Mỹ Latinh. Nhiều nước Mỹ Latinh cũng dành thiện cảm và sự trọng thị đối với Việt Nam - một quốc gia châu Á có lịch sử đấu tranh giải phóng dân tộc anh dũng và thành tựu phát triển nổi bật. Quan hệ Việt Nam và các nước Mỹ Latinh được xây đắp trên nền tảng đồng cảm về lịch sử đấu tranh, tinh thần đoàn kết quốc tế, sự ủng hộ lẫn nhau trong đấu tranh cách mạng, và ngày nay đang phát triển mạnh mẽ dựa trên lợi ích kinh tế và chiến lược đương đại.
- **Từ khóa:** các nước Mỹ Latinh; đoàn kết quốc tế; ủng hộ lẫn nhau.

The development of relations between Vietnam and Latin American countries

- **Abstract:** *The relations between Vietnam and Latin American countries have evolved over a long journey, from past bonds of solidarity to comprehensive cooperation today. Amid international volatility, Vietnam steadfastly pursues an independent, self-reliant foreign policy of multilateralization and diversification, prioritizing reliable friendship and partnership with all nations, including Latin American states. In turn, many Latin American countries hold goodwill and respect for Vietnam - a nation in Asia with a heroic history of national liberation and remarkable development achievements. Vietnam - Latin America relations are built on historical empathy in struggles, international solidarity, mutual support in revolutionary causes, and today are advancing strongly based on contemporary economic and strategic interests.*
- **Keywords:** *Latin American countries; international solidarity; mutual support.*

1. Mở đầu

Quan hệ hữu nghị giữa Việt Nam và các nước Mỹ Latinh có nền tảng lịch sử lâu bền, bắt nguồn từ sự tương đồng về lý tưởng đấu tranh giành độc lập dân tộc và khát vọng tự do. Đầu thế kỷ

XX, trong hành trình tìm đường cứu nước, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã đặt chân đến một số nước Mỹ Latinh (năm 1912, Người dừng chân tại đảo Martinique, Uruguay và Argentina), qua đó gieo những “hạt giống” đầu tiên cho tình hữu nghị

Việt Nam và các quốc gia Mỹ Latinh. Đến thập niên 1960-1970, khi cuộc kháng chiến giành độc lập, thống nhất đất nước của Việt Nam diễn ra ác liệt, nhân dân các nước Mỹ Latinh đã phát động nhiều phong trào ủng hộ Việt Nam, phản đối chiến tranh ở Việt Nam. Sự ủng hộ nhiệt thành đó góp phần hình thành một mặt trận nhân dân rộng lớn trên thế giới đoàn kết vì Việt Nam. Một biểu tượng tiêu biểu thể hiện tình đoàn kết đặc biệt của Cuba với Việt Nam là câu nói bất hủ của Chủ tịch Fidel Castro năm 1973: “*Vì Việt Nam, Cuba sẵn sàng hiến dâng cả máu của mình*”. Chính nhờ sự đồng lòng, ủng hộ ấy, Việt Nam nhận được sự hậu thuẫn quý báu, mạnh mẽ từ Mỹ Latinh trên trường quốc tế.

2. Nội dung

2.1. Quá trình xây dựng mối quan hệ Việt Nam và các nước Mỹ La tinh

Về phương diện chính trị, ngoại giao

Ngoài ba nước thiết lập quan hệ ngoại giao với Việt Nam trước năm 1975 là Cuba, Chile, Argentina, ngay sau khi đất nước thống nhất (năm 1975), Việt Nam nhanh chóng mở rộng quan hệ với các nước trong khu vực này. Trong 5 năm đầu sau hòa bình (1975-1980), Việt Nam đã thiết lập quan hệ ngoại giao với 10 quốc gia Mỹ Latinh khác. Nhiều nước trong số này, trong đó có Mexico (thiết lập quan hệ năm 1975), đã hỗ trợ Việt Nam thời hậu chiến bằng viện trợ tái thiết hàng triệu USD. Năm 1977, các quốc gia Mỹ Latinh ủng hộ Việt Nam gia nhập Liên hợp quốc, đồng thời phản đối chính sách bao vây, cấm vận nhằm vào Việt Nam cuối thập niên 1970 - 1980.

Bước ngoặt đổi mới của Việt Nam từ năm 1986 đã mở ra giai đoạn phát triển mới, toàn diện hơn trong quan hệ Việt Nam và các quốc gia Mỹ Latinh. Việt Nam chủ trương đa phương hóa quan hệ, mở cửa hợp tác với mọi khu vực

trên cơ sở bình đẳng, cùng có lợi. Trong khi đó, các nước Mỹ Latinh bắt đầu coi trọng châu Á - Thái Bình Dương như một hướng ưu tiên trong chính sách đối ngoại để tìm kiếm đối tác kinh tế mới. Thập niên 1990-2000, Việt Nam chủ động thiết lập quan hệ với tất cả các nước còn lại trong khu vực. Đến nay, Việt Nam đã có quan hệ ngoại giao với toàn bộ 33 quốc gia độc lập thuộc khu vực Mỹ Latinh, trải dài từ Mexico, Cuba, các nước Trung Mỹ, Caribe đến toàn bộ Nam Mỹ. Trong đó có nhiều đối tác quan trọng như Cuba, Brazil, Mexico, Argentina, Chile, Venezuela, Peru, và đang mở rộng hợp tác với Colombia, Uruguay, Panama.

Quan hệ Việt Nam - Cuba là mối quan hệ đặc biệt, mẫu mực và thủy chung. Cuba là nước Mỹ Latinh đầu tiên trong khu vực thiết lập quan hệ ngoại giao với Việt Nam Dân chủ Cộng hòa vào năm 1960. Đến nay, quan hệ đặc biệt “trong sáng, thủy chung” tiếp tục được củng cố, trở thành biểu tượng của tình đoàn kết Nam - Nam. Hai nước duy trì trao đổi đoàn cấp cao thường xuyên, hợp tác chặt chẽ tại Liên hợp quốc, Phong trào Không liên kết, G77+Trung Quốc, hỗ trợ lẫn nhau trong các vấn đề quốc tế như chống bao vây cấm vận, xóa đói giảm nghèo, chuyển đổi năng lượng.

Với Brazil, kể từ khi hai nước thiết lập quan hệ đối tác toàn diện từ năm 2007, hợp tác chính trị ngày càng đi vào chiều sâu. Chuyến thăm chính thức của Phó Tổng thống Brazil Geraldo Alckmin tới Việt Nam tháng 5-2024 đánh dấu bước phát triển mới khi hai bên nhất trí nâng cấp lên Đối tác chiến lược trong tương lai gần, mở rộng hợp tác trong các lĩnh vực nông nghiệp công nghệ cao, năng lượng sạch, chuyển đổi số và phát triển bền vững.

Với Mexico và Argentina, Việt Nam duy trì cơ chế tham vấn chính trị định kỳ, ủng hộ lẫn

nhau trong các diễn đàn quốc tế, phối hợp lập trường về cải tổ Hội đồng Bảo an Liên hợp quốc, bảo vệ chủ nghĩa đa phương và thương mại tự do.

Quan hệ chính trị với Chile và Peru phát triển hài hòa, gắn với hợp tác trong khuôn khổ Hiệp định Đối tác toàn diện và tiến bộ xuyên Thái Bình Dương (CPTPP), tạo nền tảng cho hợp tác chính trị - kinh tế song hành.

Chính sách đối ngoại của Việt Nam với các nước Mỹ Latinh nằm trong tổng thể đường lối đối ngoại đa phương hóa, đa dạng hóa quan hệ quốc tế của Việt Nam sau Chiến tranh lạnh. Việt Nam khẳng định nhất quán đường lối đối ngoại độc lập, tự chủ, sẵn sàng là “bạn tốt, đối tác tin cậy, thành viên có trách nhiệm của cộng đồng quốc tế”. Việt Nam coi các quốc gia ở khu vực Mỹ Latinh là đối tác quan trọng nhằm mở rộng không gian hợp tác ngoài khu vực châu Á, đồng thời thắt chặt tình hữu nghị với những “bạn bè truyền thống” từng kề vai sát cánh trong lịch sử. Chủ trương này được thể hiện rõ trong phát biểu của Thủ tướng Phạm Minh Chính năm 2025 khi nhấn mạnh việc thúc đẩy quan hệ với các nước Mỹ Latinh - Caribe là nhằm “tiếp tục thực hiện đường lối đối ngoại độc lập, tự chủ, đa phương hóa, đa dạng hóa” của Việt Nam trong giai đoạn mới⁽¹⁾.

Việt Nam tích cực thiết lập và nâng cấp khuôn khổ quan hệ với các nước trụ cột tại Mỹ Latinh, đồng thời duy trì trao đổi đoàn cấp cao thường xuyên với toàn khu vực. Đến năm 2025, Việt Nam đã thiết lập Đối tác Toàn diện với Chile (từ năm 2007) và Brazil (từ năm 2007; năm 2024 nâng cấp lên Đối tác Chiến lược), với Argentina (năm 2010) và đang hướng tới quan hệ Đối tác Chiến lược lĩnh vực (tập trung công nghiệp, nông nghiệp), cũng như xem xét khả năng nâng cấp quan hệ Đối tác Chiến

lược với Mexico nhân kỷ niệm 50 năm thiết lập quan hệ (1975-2025). Đặc biệt, Việt Nam luôn coi Brazil - nền kinh tế lớn nhất Mỹ Latinh là đối tác hàng đầu tại khu vực. Tổng Bí thư Đảng Cộng sản Việt Nam khẳng định, Việt Nam coi trọng Brazil như đối tác hàng đầu trong tổng thể chính sách đối ngoại với Mỹ Latinh, đồng thời mong muốn phát triển sâu rộng quan hệ Đối tác Chiến lược vừa thiết lập giữa hai nước⁽²⁾. Đây là bước tiến mang tính dấu mốc, khi Brazil trở thành nước Mỹ Latinh đầu tiên có quan hệ đối tác chiến lược đầy đủ với Việt Nam, phản ánh tầm quan trọng của Brazil trong tầm nhìn đối ngoại dài hạn của Việt Nam.

Song song với việc củng cố khuôn khổ quan hệ, Việt Nam tăng cường trao đổi đoàn cấp cao và tiếp xúc song phương với các nước Mỹ Latinh. Trong năm 2023-2024, lãnh đạo cấp cao Việt Nam đã thăm Cuba, Argentina, Uruguay, Brazil, Dominica... và tiếp đón nhiều đoàn cấp cao từ khu vực. Những chuyến thăm và tiếp xúc dày đặc này cho thấy Việt Nam ưu tiên duy trì đối thoại chính trị liên tục với khu vực, qua đó thắt chặt tin cậy chính trị và tạo động lực cho hợp tác thực chất các lĩnh vực.

Đặc biệt, quan hệ với Cuba được Việt Nam giữ gìn và nâng tầm như một biểu tượng của tình đoàn kết Nam - Nam. Năm 2023, Việt Nam và Cuba phối hợp tổ chức trọng thể kỷ niệm 60 năm thành lập Ủy ban Cuba đoàn kết với miền Nam Việt Nam và 50 năm chuyến thăm vùng giải phóng Quảng Trị của lãnh tụ Fidel Castro (năm 1973). Sự kiện này có ý nghĩa sâu sắc, khẳng định tính bền vững của mối quan hệ “đoàn kết, hữu nghị đặc biệt, mẫu mực và thủy chung” giữa hai Đảng, hai Nhà nước.

Trên bình diện đa phương

Việt Nam và các nước Mỹ Latinh ủng hộ lẫn nhau tích cực tại các tổ chức quốc tế. Trong bối

cánh toàn cầu hóa và hội nhập sâu rộng, ngoại giao đa phương đã trở thành một trong những trụ cột chủ đạo trong chính sách đối ngoại của Việt Nam, thể hiện rõ qua phương châm “là bạn, là đối tác tin cậy, là thành viên tích cực và có trách nhiệm của cộng đồng quốc tế”. Đối với khu vực Mỹ Latinh, Việt Nam coi trọng việc mở rộng hợp tác đa phương trên cơ sở tôn trọng độc lập, chủ quyền, bình đẳng, cùng có lợi, hướng tới xây dựng mối quan hệ đối tác Nam - Nam thực chất, góp phần thúc đẩy hòa bình, ổn định và phát triển bền vững. Thông qua chính sách ngoại giao đa phương với khu vực Mỹ Latinh, Việt Nam nỗ lực xây dựng hình ảnh một quốc gia chủ động, tích cực và có trách nhiệm, từ đó gia tăng uy tín và vị thế ở một khu vực địa lý xa xôi nhưng ngày càng có tầm quan trọng.

Việt Nam và các nước Mỹ Latinh tăng cường phối hợp tại các diễn đàn đa phương toàn cầu và khu vực, đặc biệt trong những cơ chế mà cả hai bên cùng tham gia và chia sẻ lợi ích chiến lược.

Thứ nhất, trong khuôn khổ Liên hợp quốc, ngay từ năm 1977, khối các nước Mỹ Latinh đã bỏ phiếu thuận giúp Việt Nam gia nhập Liên hợp quốc. Giai đoạn sau, Việt Nam nhiều lần ứng cử thành công vào các cơ quan Liên hợp quốc (Hội đồng Bảo an, Hội đồng Nhân quyền, UNESCO...) với sự bỏ phiếu ủng hộ của hầu hết các nước Mỹ Latinh. Ngược lại, Việt Nam tích cực ủng hộ các sáng kiến của nhóm nước Mỹ Latinh trong các vấn đề toàn cầu như bảo vệ môi trường, chống biến đổi khí hậu, thúc đẩy phát triển bền vững... Việt Nam và các quốc gia Mỹ Latinh như Cuba, Brazil, Mexico, Argentina, Chile, Venezuela thường xuyên phối hợp lập trường trên nhiều vấn đề quốc tế quan trọng, như cải tổ Hội đồng Bảo an, tăng cường vai trò của các nước đang phát triển, bảo vệ chủ nghĩa đa phương. Trong nhiệm kỳ Việt Nam đảm

nhiệm vai trò Ủy viên không thường trực Hội đồng Bảo an (2020-2021), nhiều quốc gia Mỹ Latinh đã ủng hộ các sáng kiến của Việt Nam về xây dựng lòng tin, ngoại giao phòng ngừa, bảo vệ thường dân trong xung đột, điều này thể hiện mối quan hệ tin cậy chính trị và tương hỗ chiến lược.

Thứ hai, trong Phong trào Không liên kết (NAM) và Nhóm G77+Trung Quốc⁽³⁾, Việt Nam cùng các nước Mỹ Latinh tích cực thúc đẩy tiếng nói chung của các quốc gia đang phát triển, ủng hộ hướng tới trật tự quốc tế đa cực, công bằng, bao trùm, phản đối chủ nghĩa cường quyền và các biện pháp đơn phương cưỡng ép. Hai bên chia sẻ quan điểm đề cao vai trò trung tâm của Liên hợp quốc và luật pháp quốc tế, đặc biệt là trong việc giải quyết các tranh chấp bằng biện pháp hòa bình, tôn trọng Hiến chương Liên hợp quốc và nguyên tắc không can thiệp vào công việc nội bộ.

Thứ ba, tại các cơ chế liên khu vực, Việt Nam tham gia tích cực Diễn đàn hợp tác Đông Á - Mỹ Latinh (FEALAC) - nơi quy tụ 36 quốc gia thành viên, là cầu nối chiến lược giữa hai khu vực Đông Á và Mỹ Latinh. Việt Nam đảm nhiệm vai trò điều phối viên nhóm Đông Á, khởi xướng nhiều sáng kiến hợp tác trong các lĩnh vực biến đổi khí hậu, nông nghiệp thông minh, phát triển nguồn nhân lực, thương mại điện tử và chuyển đổi số⁽⁴⁾. Những đóng góp này góp phần nâng cao vị thế Việt Nam trong mạng lưới hợp tác Nam - Nam mở rộng.

Thứ tư, Việt Nam tích cực ủng hộ và thúc đẩy hợp tác giữa ASEAN với các tổ chức khu vực của Mỹ Latinh, như thị trường chung Nam Mỹ (MERCOSUR) và Liên minh Thái Bình Dương (PA). Với vai trò là thành viên chủ động, có trách nhiệm của ASEAN, Việt Nam đóng góp vào việc xây dựng khuôn khổ hợp tác ASEAN

- MERCOSUR, ASEAN - PA, qua đó mở ra các kênh đối thoại chính trị và hợp tác kinh tế liên khu vực, thúc đẩy kết nối xuyên Thái Bình Dương. Đây là bước đi phù hợp với định hướng “hướng Tây bán cầu” trong chiến lược đối ngoại của Việt Nam.

Trong những năm gần đây, Việt Nam và các nước Mỹ Latinh chuyển dần từ hợp tác chính trị - ngoại giao truyền thống sang hợp tác đa phương toàn diện và thực chất, bao trùm các lĩnh vực như phát triển bền vững, kinh tế xanh, năng lượng sạch, chuyển đổi số, nông nghiệp công nghệ cao, giáo dục và y tế. Việt Nam chủ trương đẩy mạnh quan hệ với khu vực Mỹ Latinh, tập trung vào việc chia sẻ kinh nghiệm phát triển, nhất là trong giảm nghèo, phát triển nông nghiệp, công nghiệp hóa và hội nhập quốc tế, đồng thời học hỏi các mô hình hợp tác tiên tiến của Mỹ Latinh trong lĩnh vực xây dựng xã hội công bằng, phúc lợi xã hội, phát triển năng lượng tái tạo và kinh tế xanh. Nhiều chương trình hợp tác ba bên (Việt Nam - Cuba - nước thứ ba; Việt Nam - Brazil - châu Phi) đang được xúc tiến, thể hiện vai trò ngày càng chủ động và đóng góp của Việt Nam trong hợp tác Nam - Nam.

Bên cạnh đó, qua các Tuần lễ văn hóa Việt Nam tại Mỹ Latinh, Ngày Việt Nam tại Brazil, Chile, Cuba, Mexico, Việt Nam thúc đẩy ngoại giao văn hóa và ngoại giao nhân dân, tạo cơ sở xã hội cho quan hệ chính trị - ngoại giao bền vững, góp phần tăng cường hiểu biết lẫn nhau và gắn kết.

Có thể thấy, ngoại giao đa phương với các quốc gia Mỹ Latinh giúp Việt Nam đa dạng hóa mạng lưới đối tác quốc tế, mở rộng không gian chiến lược và hành lang ngoại giao mới ở Tây bán cầu, đồng thời tạo đối trọng mềm trong bối cảnh cạnh tranh nước lớn ngày càng gay gắt. Hợp

tác với Mỹ Latinh còn giúp Việt Nam tăng cường liên kết với các trung tâm mới nổi, như Brazil - nền kinh tế lớn thứ 8 thế giới, Mexico - thành viên G20, qua đó nâng cao vị thế và khả năng tham gia của Việt Nam vào các tiến trình ra quyết định toàn cầu⁽⁶⁾. Quan hệ ngoại giao đa phương giữa Việt Nam và Mỹ Latinh không chỉ mang ý nghĩa khu vực, mà còn là một bộ phận cấu thành quan trọng trong chính sách đối ngoại đa phương hóa, đa dạng hóa, phù hợp với Chiến lược đối ngoại đến năm 2030, tầm nhìn 2045, hướng tới xây dựng nền ngoại giao toàn diện, hiện đại, bản sắc Việt Nam, đóng góp tích cực cho hòa bình, hợp tác và phát triển trên phạm vi toàn cầu.

Hợp tác kinh tế - thương mại và đầu tư

Hợp tác kinh tế là trụ cột nổi bật trong chính sách của Việt Nam đối với các nước Mỹ Latinh, nhất là từ sau những năm 2000, khi quan hệ hai bên thực sự bước vào giai đoạn phát triển mạnh mẽ. Kim ngạch thương mại hai chiều Việt Nam - Mỹ Latinh đã có bước nhảy vọt, tăng 76 lần trong hai thập kỷ qua, từ khoảng 300 triệu USD năm 2000 lên 23 tỷ USD vào năm 2022. Mặc dù khoảng cách địa lý rất xa, thương mại giữa hai bên vẫn duy trì đà tăng trưởng đáng khích lệ ngay cả trong bối cảnh kinh tế thế giới nhiều biến động. Hiện nay, Mỹ Latinh là thị trường ngoài châu Á lớn nhất của Việt Nam, chiếm tỷ trọng cao trong cán cân ngoại thương của Việt Nam, đồng thời Việt Nam là đối tác thương mại hàng đầu của một số nước Mỹ Latinh tại Đông Nam Á.

Cơ cấu trao đổi thương mại giữa Việt Nam và Mỹ Latinh mang tính bổ trợ rõ nét. Việt Nam chủ yếu xuất khẩu sang các nước Mỹ Latinh các mặt hàng công nghiệp chế tạo, tiêu dùng có giá trị gia tăng cao... Ngược lại, Việt Nam nhập khẩu từ Mỹ Latinh các nguyên liệu và nông sản phục vụ sản xuất. Cụ thể,

Argentina hiện là một trong những nguồn cung nông sản lớn nhất cho Việt Nam (đặc biệt là ngô, thức ăn chăn nuôi); Brazil xuất khẩu nguyên liệu cho ngành da giày, bông và thức ăn gia súc; Chile cung cấp đồng và trái cây ôn đới; các nước Mỹ Latinh nhập khẩu nhiều hàng điện tử, điện thoại, máy móc từ Việt Nam. Sự hỗ trợ này tạo điều kiện thuận lợi để hai bên tăng nhanh kim ngạch.

Xét theo từng đối tác, Brazil, Mexico, Argentina, Chile là bốn thị trường chính của Việt Nam tại Mỹ Latinh, với kim ngạch thương mại hai chiều đều đạt trên 1 tỷ USD/năm. Bên cạnh các thị trường trên, Panama, Colombia, Peru đang nổi lên là những “điểm sáng mới” trong trao đổi thương mại của Việt Nam với quy mô hiện tại chưa lớn nhưng tốc độ tăng trưởng nhanh.

Về đầu tư, Việt Nam bắt đầu có các dự án đầu tư trực tiếp đáng kể sang Mỹ Latinh, tập trung vào những lĩnh vực chiến lược. Tập đoàn viễn thông Viettel của Việt Nam đầu tư xây dựng mạng viễn thông tại Peru và Haiti; Tổng công ty Viglacera và Công ty Thái Bình của Việt Nam triển khai các dự án sản xuất vật liệu xây dựng và hàng tiêu dùng tại Cuba... Một số dự án đầu tư khí liên doanh giữa PetroVietnam và đối tác ở Venezuela, Peru đã được triển khai trong những năm 2000 (dù gặp khó khăn do biến động kinh tế, chính trị).

Tổng vốn đầu tư đăng ký của Việt Nam tại Mỹ Latinh ước tính đạt hàng trăm triệu USD. Ở chiều ngược lại, đến năm 2023 đã có 21 quốc gia Mỹ Latinh đầu tư vào Việt Nam với 114 dự án, tổng vốn đăng ký khoảng 671 triệu USD. Phần lớn các dự án có quy mô vừa và nhỏ, chủ yếu trong lĩnh vực công nghiệp chế biến, dịch vụ, du lịch... Các tập đoàn lớn của Mỹ Latinh bắt đầu quan tâm sâu hơn đến thị trường Việt Nam, như tập đoàn bán lẻ Coppel

(Mexico); hãng giải trí Kidzania (Mexico); Tập đoàn Femsas (Mexico).

Về hội nhập kinh tế, Việt Nam và các nước Mỹ Latinh là đối tác trong một số hiệp định thương mại tự do đa phương và song phương quan trọng. Năm 2018, Việt Nam cùng Mexico, Chile, Peru trở thành thành viên của Hiệp định Đối tác toàn diện và tiến bộ xuyên Thái Bình Dương (CPTPP) - tạo khuôn khổ thương mại tự do tiên tiến, giúp dỡ bỏ phần lớn thuế quan giữa Việt Nam và ba nền kinh tế Mỹ Latinh này. Nhờ CPTPP, thương mại Việt Nam với Mexico, Chile, Peru đều tăng trưởng tích cực (thương mại Việt - Mexico tăng 15%/năm). Trước đó, Việt Nam ký Hiệp định thương mại tự do (VCFTA) với Chile năm 2011 (có hiệu lực 2014) và Hiệp định thương mại với Cuba (được nâng cấp năm 2018 nhằm ưu đãi thuế quan cho 99% số dòng thuế trong 5 năm), qua đó thúc đẩy trao đổi hàng hóa song phương đa dạng hơn và giúp thương mại các bên tăng trưởng mạnh. Đặc biệt, từ năm 2023 Việt Nam khởi động đàm phán Hiệp định thương mại tự do với Khối thị trường chung Nam Mỹ (Mercosur) gồm Brazil, Argentina, Uruguay, Paraguay. Đây là một ưu tiên trong chiến lược của Việt Nam nhằm tiếp cận sâu hơn thị trường Nam Mỹ rộng lớn. Nếu FTA với Mercosur được ký kết, Việt Nam sẽ có quan hệ thương mại tự do với phần lớn nền kinh tế Mỹ Latinh, đưa hợp tác kinh tế liên khu vực lên tầm cao mới. Thủ tướng Phạm Minh Chính chỉ rõ, Mỹ Latinh - Caribe là “một thị trường lớn còn nhiều dư địa về kinh tế, thương mại, đầu tư”, cần tích cực khai thác để phục vụ tăng trưởng và phát triển đất nước⁽⁶⁾. Điều này phản ánh chủ trương chiến lược của Việt Nam trong việc đa dạng hóa thị trường, đối tác và chuỗi cung ứng, giảm phụ thuộc vào một số thị trường truyền thống, đồng thời mở rộng không gian

phát triển với khối các nền kinh tế mới nổi và đang phát triển năng động tại Mỹ Latinh.

Hợp tác trên các lĩnh vực khác

Về văn hóa - giao lưu nhân dân, Việt Nam chú trọng thúc đẩy hiểu biết lẫn nhau giữa hai bên dù xa về khoảng cách địa lý. Những năm gần đây, Việt Nam phối hợp tổ chức nhiều Tuần lễ văn hóa, Ngày Việt Nam tại các nước Mỹ Latinh nhằm giới thiệu đến bạn bè khu vực các di sản văn hóa, nghệ thuật và ẩm thực Việt Nam. Tại Mexico, Đại sứ quán Việt Nam thường xuyên phối hợp với chính quyền các bang tổ chức sự kiện “Tuần Việt Nam”, triển lãm tranh, ảnh về đất nước và con người Việt Nam, liên hoan ẩm thực Việt... thu hút sự quan tâm của đông đảo người dân sở tại. Ngược lại, tại Việt Nam cũng diễn ra hoạt động giao lưu văn hóa Mỹ Latinh, như đoàn Ballet Quốc gia Cuba sang biểu diễn tại Hà Nội năm 2025, giới thiệu tinh hoa nghệ thuật Cuba tới công chúng Việt Nam. Những hoạt động này góp phần tăng cường tình hữu nghị và gắn kết giữa nhân dân Việt Nam với các nước Mỹ Latinh. Một biểu tượng của giao lưu văn hóa là Việt Nam và một số nước Mỹ Latinh dựng tượng đài danh nhân của nước bạn trên đất nước mình. Những công trình này là biểu tượng giao lưu văn hóa - lịch sử, nhắc nhở các thế hệ về tình hữu nghị và lý tưởng chung giữa Việt Nam với các nước Mỹ Latinh.

Về giáo dục - đào tạo, Việt Nam triển khai nhiều chương trình hợp tác nhằm tăng cường trao đổi học thuật với khu vực. Một số trường đại học lớn của Việt Nam đã thiết lập quan hệ với đối tác Mỹ Latinh. Đáng chú ý, khoa Tiếng Tây Ban Nha tại Đại học Hà Nội và Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn Thành phố Hồ Chí Minh hợp tác với Đại sứ quán Mexico triển khai các sáng kiến giảng dạy ngôn ngữ và giao lưu sinh viên. Hằng năm, Việt Nam cấp học

bổng cho sinh viên một số nước bạn Mỹ Latinh như Cuba, Venezuela. Ngược lại, Cuba từ lâu đã đào tạo hàng trăm sinh viên và nghiên cứu sinh Việt Nam trong các lĩnh vực y khoa, xây dựng, nông nghiệp... Những năm 1980, nhiều bác sĩ, kỹ sư Việt Nam được gửi sang Cuba học tập. Hiện nay, Việt Nam và Cuba tiếp tục duy trì chương trình trao đổi học bổng; nhiều sinh viên Việt Nam học ngành y, dược tại Cuba và sinh viên Cuba sang Việt Nam nghiên cứu về kinh tế thị trường. Bên cạnh đó, tiếng Tây Ban Nha và Bồ Đào Nha (ngôn ngữ chính ở Nam Mỹ) đang ngày càng được giới trẻ Việt Nam quan tâm, tạo tiền đề cho giao lưu, hợp tác tương lai. Tuy số lượng trao đổi học thuật hiện chưa lớn, song Việt Nam xác định giáo dục - văn hóa là cầu nối lâu dài, bền vững để thắt chặt quan hệ hữu nghị.

Trong lĩnh vực khoa học - công nghệ, sự hợp tác đang ở giai đoạn khởi đầu nhưng có nhiều triển vọng, đặc biệt trong các ngành nông nghiệp nhiệt đới, năng lượng tái tạo và công nghệ viễn thông. Việt Nam có thế mạnh về nông nghiệp nhiệt đới, sẵn sàng chia sẻ kinh nghiệm và chuyển giao kỹ thuật trồng lúa nước, nuôi trồng thủy sản cho các nước Mỹ Latinh. Năm 2024, Việt Nam cử đoàn chuyên gia thú y sang Cộng hòa Dominica giúp nước bạn khống chế dịch tả lợn châu Phi, triển khai tiêm vaccine do Việt Nam sản xuất, qua đó hỗ trợ Dominica bảo vệ ngành chăn nuôi. Ngược lại, Việt Nam cũng học hỏi công nghệ nông nghiệp tiên tiến từ các nước như Argentina, Brazil (canh tác quy mô lớn, biến đổi gen, v.v.). Hai bên đã ký những thỏa thuận hợp tác nông nghiệp, như Việt Nam - Argentina chia sẻ giống lúa và kỹ thuật canh tác.

Trong lĩnh vực viễn thông và công nghệ thông tin, sự hiện diện của Viettel tại Peru, Haiti đã góp phần đưa công nghệ Việt Nam tới Mỹ Latinh. Ngoài ra, Việt Nam cũng xúc tiến hợp

tác nghiên cứu về vũ trụ, vệ tinh quan sát trái đất với Brazil trong khuôn khổ BRICS mở rộng. Các dự án hợp tác chuyển đổi số, chính phủ điện tử giữa Việt Nam và một số nước Mỹ Latinh đang được thảo luận, tận dụng thế mạnh công nghệ thông tin của Việt Nam. Nhìn chung, khoa học công nghệ dần trở thành lĩnh vực tiềm năng mới trong quan hệ Việt Nam - Mỹ Latinh.

Về hợp tác quốc phòng - an ninh, tuy không phải trọng tâm nhưng có những bước tiến thực chất, tập trung vào đối thoại chiến lược, chia sẻ kinh nghiệm và đào tạo nhân sự. Việt Nam đã ký kết một số bản ghi nhớ (MOU) về hợp tác quốc phòng với Cuba, Venezuela, Chile... Tháng 12-2024, Việt Nam chính thức mở văn phòng Tùy viên Quốc phòng tại Mexico, sự kiện này đánh dấu lần đầu tiên Việt Nam đặt tùy viên quân sự thường trú ở khu vực Trung Mỹ. Điều này cho thấy Việt Nam coi trọng việc thiết lập kênh liên lạc quốc phòng với Mexico, qua đó theo dõi, thúc đẩy hợp tác an ninh tại khu vực. Với Cuba, hai nước duy trì cơ chế tham vấn quốc phòng cấp thứ trưởng, định kỳ luân phiên họp để chia sẻ kinh nghiệm về bảo vệ Tổ quốc trong tình hình mới. Dù hợp tác quốc phòng mang tính chất biểu tượng và trao đổi kinh nghiệm, song đây là yếu tố góp phần củng cố lòng tin chính trị và hỗ trợ lẫn nhau về an ninh giữa Việt Nam và các nước bạn bè Mỹ Latinh.

Tổng thể, chính sách của Việt Nam đối với khu vực Mỹ Latinh là chính sách toàn diện, kết hợp hài hòa giữa hợp tác chính trị, kinh tế và các lĩnh vực khác, phản ánh nỗ lực của Việt Nam trong xây dựng quan hệ đối tác nhiều mặt và bền vững, nhân văn với khu vực. Việt Nam vừa trân trọng tình đoàn kết truyền thống, vừa chủ động, năng động hướng tới tương lai hợp tác thực chất, phù hợp với lợi ích phát triển của mình và của các nước bạn tại Mỹ Latinh.

Tầm nhìn chung của các nước tại khu vực Mỹ Latinh đối với Việt Nam

Từ góc nhìn Mỹ Latinh, Việt Nam được đánh giá là một đối tác quan trọng tại châu Á cả trên phương diện chính trị lẫn kinh tế. Nhiều quốc gia Mỹ Latinh dành thiện cảm đặc biệt cho Việt Nam bởi sự ngưỡng mộ cuộc đấu tranh giành độc lập dân tộc trong quá khứ và ấn tượng trước những thành tựu phát triển của Việt Nam trong những thập niên gần đây. Trong giai đoạn Chiến tranh Lạnh, Việt Nam là biểu tượng của phong trào giải phóng dân tộc và đoàn kết các nước đang phát triển. Chính vì vậy, khi hoạch định chính sách đối ngoại, hầu hết các nước Mỹ Latinh - bất kể chính phủ cánh tả hay trung hữu đều duy trì quan hệ hữu nghị, tôn trọng với Việt Nam.

Hiện nay, các nước Mỹ Latinh nhìn nhận Việt Nam như một quốc gia đang phát triển năng động, có vai trò kết nối quan trọng ở Đông Nam Á. Trong chuyến thăm Hà Nội tháng 3-2025, Tổng thống Brazil Luiz Inácio Lula da Silva khẳng định Việt Nam là “bạn bè gần gũi, đối tác quan trọng của Brazil tại châu Á”, đồng thời nhấn mạnh Việt Nam là cửa ngõ giúp Brazil tăng cường quan hệ với khu vực châu Á - Thái Bình Dương đầy tiềm năng. Quan điểm này cho thấy các cường quốc khu vực như Brazil nhìn thấy ở Việt Nam một cầu nối để họ vươn tới thị trường ASEAN rộng lớn, cũng như tăng cường hiện diện tại một khu vực kinh tế phát triển năng động hàng đầu thế giới. Tương tự, Mexico xem Việt Nam là đối tác hàng đầu tại Đông Nam Á (Việt Nam hiện là đối tác thương mại lớn thứ hai của Mexico trong ASEAN). Chile và Peru - hai nước thành viên APEC và CPTPP cũng coi trọng Việt Nam như một đối tác then chốt trong chính sách “Hướng Đông” nhằm gắn kết với châu Á - Thái Bình Dương.

Điểm tương đồng quan trọng là nhiều nước Mỹ Latinh và Việt Nam cùng thuộc Nhóm các nước đang phát triển (G77), chia sẻ lợi ích trong xây dựng một trật tự thế giới công bằng hơn. Do đó, các chính phủ Mỹ Latinh (đặc biệt là các nước có chính sách đối ngoại độc lập) ủng hộ chủ nghĩa đa phương, đề cao luật pháp quốc tế, đồng điệu với lập trường ngoại giao của Việt Nam. Các nước này đánh giá cao đóng góp của Việt Nam cho các vấn đề toàn cầu như hoạt động gìn giữ hòa bình, chống biến đổi khí hậu, bảo đảm an ninh lương thực... Thứ trưởng Ngoại giao Peru Félix Denegri năm 2025 đã đánh giá cao vai trò và uy tín ngày càng tăng của Việt Nam trên thế giới, hoan nghênh các sáng kiến kết nối ASEAN với Mỹ Latinh mà Việt Nam đề xướng⁽⁷⁾. Những nhận định này cho thấy các nước Mỹ Latinh nhìn nhận Việt Nam không chỉ là một đối tác song phương đáng tin cậy, mà còn là một thành viên tích cực, có uy tín của cộng đồng quốc tế.

Về tổng thể, chính sách của các nước Mỹ Latinh đối với Việt Nam hiện nay tập trung vào việc tăng cường quan hệ hữu nghị truyền thống, mở rộng hợp tác kinh tế - thương mại, đồng thời phối hợp trên trường quốc tế. Mục tiêu chung là đưa quan hệ hai bên đi vào chiều sâu, hiệu quả và thực chất, đóng góp cho lợi ích phát triển của mỗi quốc gia.

2.2. Triển vọng và tương lai quan hệ Việt Nam và các nước Mỹ Latinh

Hiện nay, quan hệ Việt Nam và các quốc gia Mỹ Latinh đang ở giai đoạn phát triển tốt đẹp nhất từ trước tới nay, với nền tảng hữu nghị truyền thống được củng cố và hợp tác toàn diện không ngừng mở rộng. Về chính trị, mức độ tin cậy lẫn nhau rất cao. Việt Nam và hầu hết các nước Mỹ Latinh đều coi nhau là bạn bè thân thiết, luôn ủng hộ nhau trong những vấn đề cốt lõi và tại các diễn đàn quốc tế. Không có bất

đồng hay trở ngại chính trị đáng kể trong quan hệ song phương. Đây là yếu tố thuận lợi quan trọng, tạo môi trường ổn định cho phát triển hợp tác các lĩnh vực khác.

Về kinh tế, tính bổ trợ giữa hai bên rất lớn và nhu cầu hợp tác ngày càng tăng. Việt Nam cần thị trường và nguồn nguyên liệu từ Mỹ Latinh để duy trì tăng trưởng; ngược lại, các nước Mỹ Latinh xem Việt Nam là cửa ngõ vào ASEAN và nguồn hàng công nghiệp chất lượng với giá cạnh tranh. Về giao lưu nhân dân và hợp tác các lĩnh vực khác, tuy khoảng cách địa lý và khác biệt ngôn ngữ - văn hóa còn là rào cản, nhưng hai bên đã nỗ lực thu hẹp dần khoảng cách thông qua các chương trình trao đổi văn hóa, học thuật và ngoại giao nhân dân.

Trước hết, ý chí chính trị của lãnh đạo hai bên rất mạnh mẽ. Việt Nam xác định trong Chiến lược đối ngoại đến 2030 sẽ “chủ động, tích cực mở rộng quan hệ với các nước Mỹ Latinh” - khu vực được dự báo sẽ là một cực tăng trưởng mới của thế giới⁽⁸⁾. Về các chính phủ Mỹ Latinh (đặc biệt những nước có lãnh đạo cánh tả mới lên như Brazil, Mexico, Argentina nhiệm kỳ trước) đều có tình cảm tốt với Việt Nam và mong muốn đa dạng hóa quan hệ đối ngoại, giảm phụ thuộc vào phương Tây.

Hai là, khuôn khổ pháp lý và thể chế hợp tác đang được hoàn thiện. Việc nâng cấp nhiều quan hệ song phương lên Đối tác chiến lược, Đối tác toàn diện sẽ tạo nền tảng vững chắc hơn, kèm theo các chương trình hành động cụ thể. Các ủy ban liên chính phủ, tham khảo chính trị, đối thoại chiến lược... giữa Việt Nam và các nước như Brazil, Argentina, Chile, Mexico được duy trì thường niên, bảo đảm mọi thỏa thuận đạt được đều được triển khai thực chất.

Ba là, lợi ích kinh tế song trùng sẽ kéo hai bên xích lại gần nhau hơn. Việt Nam hướng tới

mục tiêu trở thành nước thu nhập cao vào năm 2045, cần nguồn lực về thị trường, vốn, công nghệ đa dạng - những yếu tố Mỹ Latinh có thể đáp ứng được. Ngược lại, Mỹ Latinh đang cần đối tác tin cậy để thúc đẩy phát triển bền vững và Việt Nam có kinh nghiệm phát triển đáng học hỏi, sẵn sàng chia sẻ. Các dự án hợp tác mới về nông nghiệp thông minh, năng lượng sạch cho đến chuyển đổi số và đô thị thông minh là hướng đi triển vọng trong thập niên tới trên cơ sở tận dụng thế mạnh của mỗi bên.

Tuy vậy, để hiện thực hóa các triển vọng đó, cần thẳng thắn nhìn nhận một số thách thức: chi phí logistics cao do khoảng cách địa lý xa; rào cản ngôn ngữ (ít người Việt Nam biết tiếng Tây Ban Nha, Bồ Đào Nha và ngược lại); hiểu biết của doanh nghiệp hai bên về thị trường đối tác còn hạn chế. Những thách thức này đang dần được khắc phục. Chính phủ các bên đang nỗ lực hỗ trợ thông tin cho doanh nghiệp (như Mexico xuất bản sách hướng dẫn doanh nghiệp về thị trường Việt Nam, Việt Nam tổ chức Diễn đàn Thương mại Việt Nam - Mỹ Latinh thường niên từ năm 2022). Việc mở thêm các cơ quan đại diện (Đại sứ quán Việt Nam tại Peru, Dominica; Đại sứ quán Chile tại Việt Nam từ năm 2022...) sẽ tăng cường cầu nối giữa hai khu vực.

3. Kết luận

Với nền tảng quan hệ hữu nghị truyền thống đặc biệt và quyết tâm chính trị cao của cả hai phía, quan hệ Việt Nam - Mỹ Latinh đang đứng trước cơ hội bứt phá trong giai đoạn tới. Hoạt động hợp tác hứa hẹn đạt những đỉnh cao mới (kim ngạch thương mại hướng tới 50 tỷ USD vào 2030, nhiều quan hệ đối tác chiến lược được thiết lập), đồng thời sự gắn kết giữa hai khu vực Đông Nam Á và Mỹ Latinh nói chung sẽ chặt chẽ hơn, đóng góp vào cục diện đa

cực của thế giới. Việt Nam và các nước Mỹ Latinh, với tình hữu nghị thủy chung và lợi ích tương đồng, hoàn toàn có cơ sở để kỳ vọng vào một tương lai hợp tác thịnh vượng, bền vững, đúng như tinh thần mà Chủ tịch Fidel Castro tin tưởng: “*Việt Nam và Cuba nói riêng, Việt Nam và Mỹ Latinh nói chung - đoàn kết lại, chúng ta nhất định sẽ cùng thắng lợi!*” (trích phát biểu năm 1973). Quan hệ Việt Nam - Mỹ Latinh hôm nay và mai sau là minh chứng sống động cho tinh thần đoàn kết Nam - Nam được kế thừa và nâng lên tầm cao mới trong thế kỷ XXI □

Ngày nhận bài: 06-10-2025;

Ngày bình duyệt: 06-11-2025;

Ngày duyệt đăng: 27-01-2026.

Email tác giả: thanhvan020980@gmail.com

(1), (6), (8) Hà Văn: *Thủ tướng chủ trì cuộc họp thúc đẩy hợp tác với một số nước Mỹ Latinh - Caribe*, <https://baochinhphu.vn>, ngày 30-6-2025.

(2) Nguyễn Thị Hồng Điệp: *Tổng Bí thư Tô Lâm tiếp Tổng thống Brazil Luiz Inácio Lula da Silva*, <https://chinhsachcuocsong.vnnet.vn>, ngày 28-3-2025.

(3) United Nations: *Report of the Group of 77 and China on South-South Cooperation*, New York, 2023.

(4) FEALAC (Forum for East Asia-Latin America Cooperation) Secretariat: *Annual Report on East Asia-Latin America Cooperation 2024*, Seoul, <https://www.fealac.org/new>, 2024.

(5) ISEAS - Yusof Ishak Institute: *Vietnam's Expanding Strategic Horizon: Engagement with Latin America and the Global South*, ISEAS Perspective, No. 54/2024, Singapore, 2024.

(7) Khánh Lan: *Thúc đẩy hợp tác kinh tế, thương mại Việt Nam-Peru*, <https://nhandan.vn>, ngày 28-4-2025.